

BIBELKUNSKAP

Liksom för övrigt i verket är intentionen med denna avdelning att göra Bibelns värden tillgängliga för alla.

Verkets olika huvuddelar ger den största kunskapsmängden till bibelläsaren och den som skall ge undervisning till andra. I det följande vill vi ge några glimtar av det upplysningsstoff som dessa delar ställer till rådighet även för barn- och ungdomsarbetare.

1. Bibelordboken med alfabetiskt register.

Den kompletta bibelordboken visar vägen till varenda vers i Bibeln och gör det möjligt att finna alla ställen, där ett bibelord förekommer.

Under de flesta uppslagsord finns krysshänvisningar, hänvisningar till besläktade ord och begrepp. Detta kan ge ny blick på bibelordets allsidighet. Under ett ord som t.ex. Frälsare hänvisas till: befriare, räddare, förlossare, återlösare, försonare, Jesus Kristus, Gud, kors, blod, lösepenning, frälsa, frälsning.

Förståelsen kan ytterligare fördjupas genom verkets hebreiska och grekiska ordbok, där ordens betydelse på grundspråken har anförts. Detta kan ofta kasta nytt ljus över ett ord, se t.ex. Fri. Ett siffersystem framför bibelhänvisningarna visar vilket ord grundtexten har använt i varje särskilt fall. Samtidigt är de hebreiska och grekiska orden transskriberade, så att de blir läsliga för alla.

I ordboken omtalas alla bibliska personer, allt efter betydelse och de upplysningar som föreligger. Centrala personer som Abraham, David, Josef osv. har ett uttömmande omtalande, vilket kan vara till god hjälp inte minst för söndagsskollärare och ungdomsarbetare. Ett namns betydelse spelade en stor roll på Bibelns tid. Ordbokens namnförklaringar ger intressanta upplysningar som antyder de bibliska personernas betydelse och karaktär.

Alla bibliska ortnamn är medtagna. Jfr dessutom i bibelatlaser längst bak i sista bandet. Detta bidrar till en bättre översikt över Bibelns geografi och historia.

Bibliska seder och bruk, bruksföremål m.m. har också fått sitt omtalande. Den som skall undervisa andra, kan här finna ett hav av upplysningar. Som exempel kan nämnas: Altare, Ark, Baner, Båge, Kläder, Måltid.

I ordboken finner man en mängd bibelteologiska ämnen ingående behandlade, såsom Bön, Frälsning, Förlåtelse, Förnedring, Fördärv, Omvändelse, Rättfärdighet, Rättfärdigörelse, Tillkommelse osv. Artiklarna är vanligtvis supplerade av ämneskonkordans och predikoutkast, som kan vara till hjälp vid utarbetande av andakter och tal.

2. En genomgång av Bibelns böcker.

Översiktsartiklarna om Bibeln, dess budskap, dess väg till folken, dess språk och text ger ett värdefullt material. I inledningsartiklarna till samtliga böcker får man den historiska och psykologiska bakgrunden till varje skrift, en koncentrerad översikt över innehållet och dryftande av problem i förbindelse med äkthets- och författarfrågor etc. Den schematiska översikten över varje boks uppbyggnad och indelning är konstruktiv.

3. Annat tilläggstoff.

Av betydelse inte minst för lärare och förkunnare är artiklarna om predikans historia, uppgift och form. Likaså de speciella artiklarna om kristendomens segertåg under apostlatiden, om seder och bruk i Bibelns tid, om arkeologiska utgrävningar, om Dödahavsruullarna osv.

De schematiska översikterna över G.T.s och N.T.s kronologi, en evangeliesynopsis etc. ger en klar överblick.

frestelsen, v.7-20. Gud var med honom, 39:2,21-23.

Genom förnedring till upphöjelse, kap. 40-41. Ett gott vittnesbörd, 41:38-39. Det egyptiska rikets andre man, v.40-44. En klok försörjningsminister, v.46-49,53-57. Josef möter sina bröder, 42:1-45.4. Det är en mening med allt, 45:5-8.

Jes.38:17; 1.Kor.10:13; Hebr.12:6-7,11.

Bevarad i hednisk miljö

Mose föddes i en olycklig tid och var dödsdömd redan vid födelsen, 2.Mos.1:15-17,22. Göms av föräldrarna, 2:1-3. Adopteras av en prinsessa, v.4-8. Får leva och komma hem, v.9. Religiös påverkan inskränkte sig till vad föräldrarna vid den tiden hade av gudskunskap.

Mose kommer till Faraos hus, v.10.

Gud ledde det så att den Faraos som dömdde alla hebreiska gossebarn till döden, skulle bli hans redskap att utveckla Mose till politisk ledare. (Gossarna i Egypten på den tiden införlivades i manssamhället vid fylda tolv år. I denna ålder får vi anta att Mose fördes till Faraos.) Upplärd i all Egyptens visdom, Apg.7:22 (i en allt igenom hednisk miljö). Mose blev bevarad, Hebr.11:24-27.

5.Mos.6:6-7,20-25; Ords.22:6; 2.Tim.3:14-17; Joh.17:15.

Samuel växte upp hos Herren

Samuel kom som svar på Hannas bön, 1.Sam.1:9-17,20,27. Bars fram i Herrens hus, v.24. Helgades åt Herren, v.28. Samuel tjänade Herren, 2:11,18; 3:1,15. (En praktisk tjänst i helgedomen.) Växte upp hos Herren, 2:21. Hade Guds välbehag vilande över sig, v.26. (Jfr Luk.1:80; 2:40,52.)

Gud talar till Samuel, men blir missförstådd, 3:2-6. Varför? V.7 ger svaret. Samuel kände ännu inte Herren, ty Gud hade inte förut talat direkt till honom. Han var en gosse i fysisk och mental utveckling och behövde själavårdande vägledning. En klok ledare hjälper honom, v.9. Samuel tog emot vägledning, v.10. Gud godtog Samuel som sin tjänare och uppenbarade sig för honom, v.19-21.

1.Mos.33:13-14; 1.Tim.4:12-16; Jer.14-9.

God början är icke god slut

Saul var en god konungakandidat. Han hade naturliga yttre förutsättningar, 1.Sam.9:2. Goda karaktärsegenskaper: arbetsvillig, v.3-4, hänsynsfull mot fadern, v.5, lyhörd för en tjänares argument, v.6,10, ödmjuk, v.18-21. När man kastade lott, drog han sig undan, 10:20-23. Han tålde hån, v.27, och var icke hämndgirig, 11:12-13.

Saul var utvald av Herren, 9:15-17. Smord till konung, 10:1, och smord av Herrens Ande, v.6. Gud var med honom, v.7. Han fick ett nytt hjärta, v.9. Kom i profetisk hämnryckning, v.10-11.

Saul tillrättavisas, 13:5-14. Får ett uppdrag, 15:1-3. Uppdraget utförs – nästan, v.8-9. En dålig ursäkt, v.13-15,20-21. Domens ord, v.16-19,26. Vad är trolldoms-synd, avguderi och husgudsdyrkan? v.22-23. Bekännelse för ärans skull, v.24-25,30. Herrens Ande vek ifrån Saul, 16:14. Saul fångas i övertro, 28:6-10. Saul dör, 31:6,

han slutar sina dagar för en amalekits hand, 2.Sam.1:2-13.

Jak.5:8-9; 1.Tim.6:11-12; 2.Tim.4:18.

En man efter Guds hjärta

Apg.13:21-22. När Saul visade sig vara upprorisk mot Gud och syndade, förkastades han som konung, och en annan utsågs i hans ställe, 1.Sam.13:13-14. Den nye konungakandidaten var en gosse, 16:11-12. Gud såg emellertid inte till hans utseende, v.5-10. David var också musikalisk, v.15-23, och genom sin musik gav han den lidande konungen lindring. Han vittnade frimodigt om Guds hjälp i nöd, 17:31-37. David litade på Gud och handlade i tro, 17:42-47. Herren var med honom, 18:14.

Saul försökte döda David, 18:9-12; 19:1; 20:30-33. David ville icke hämnas på Saul, 24:4-23; 26:1-25. Gjorde väl mot Sauls hus, 2.Sam.9:1-13. David syndade, 11:2-27, men ödmjukade sig och bekände sin synd, 12:1-13. Ville bygga ett tempel åt Herren, men fick icke tillåtelse därtill, 7:1-13. Orsaken anges i 1.Krön.28:2-6. Blev inte förnärd därför utan hjälpte sonen allt vad han kunde, 28:10-29:5. David dör, 29:26-30.

Ps.23; 32; 1.Krön.29:10-20.

En ädelmodig vän

Jonatan var klokare än sin fader, 1.Sam.14:24,27-30. Slöt vänskapsförbund med David, 18:1-4. Omtalade faderns planer för David, 19:1-2. Talade väl om David till sin fader, v.4-7. David och Jonatan blir förtroliga vänner, 20:1-17. Jonatan räddar Davids liv, v.18-43, trots att Jonatan visste att David skulle bli konung efter Saul, 20:12-16,31; 23:17. Styrkte David i prövningstiden; 23:15-16. Davids minnestal om Jonatan, 2.Sam.1:26.

Ords.17:17; 27:9; Joh.15:13-15.

En förståndig ungdom

Utvald till en stor uppgift: att bygga Herrens tempel, 2.Sam.7:12-17. Planläggningen och detaljerade teckningar låg färdiga, 1.Krön.28:11-21. Material till byggnad och inredning fanns lagrade, 29:1-8. Likväl kände han sin begränsning, 1.Kon.3:7. Ett gudomligt löfte, v.5. Ungdomlig realism, v.7-9. Gud svarar, v.10-14. Gud håller sitt ord, 4:29-34. Ords.1:1-10; 4:1-4; 1.Kon.8:22-53.

Dumdristighet

Salomo lät sig förledas till avguderi på sin ålderdom, 1.Kon.11:4-10, och folket fick stark känning därav, 12:4a. Rehabeam blir konung, 11:43-12:1. En deputation ber om lättnad, 12:4. Ett klokt råd, v.6-7. Ungdomlig dumhet, v.8-14. 2.Krön.22:3-4; Ords.13:10; Ps.119:24.

En gosse blir konung

Josia blir konung, 2.Krön.34:1. Gjorde vad rätt var, v.2. Sökte Gud när han var 15 år gammal, v.3. Började sin reformation 19 år gammal, v.3-7. Satte i stånd templet när han var 25 år, v.8-13, och återfann lagboken, v.14-17. Boken lästes upp för konungen, v.18. Dess budskap väcker förfäran och syndabekännelse, v.19-28. Ett gott resultat, v.29-33. En kunglig gärning, 35:2. I rätt stånd, v.10,16.

Studier av bibliska personer

Ett barn i nöd

1.Mos.21:14-20. En mor går vilse, och hennes barn lider, v.14-15. En kvinna, förtvivlad och utan hopp, gråter ut sin nöd, v.16. Ett barn jämrar sig, och Gud hör, v.17a. En gudsuppenbarelse i förtvivlan, v.17b. En uppmaning och en uppgift: Res dig! Lyft upp gossen! Tag honom vid handen! v.18b,c. Ett löfte, v.18d. Upprest ser Hagar brunnen, v.19a,b. Den hade varit där hela tiden, men modlöshetens tårar hade förblindat henne. Hagar öser vatten ur brunnen och ger gossen. Han räddas till livet, v.19c,d. Gud var med honom, och han blev stor, v.20.

Ps.50:15; Sak.13:1; Jes.12:3.

Genom förnedring till upphöjelse

Josef var son till Rakel, Jakobs älsklingshustru, 1.Mos.30:22-24. Detta och att Josef föddes på Jakobs ålderdom, gjorde att fadern hade Josef kärare, 37:3. Därtill bar Josef fram deras dåligaandel för fadern, v.2, och ett spänt förhållande utvecklade sig, v.4. Josef var en drömmare, v.5-9. Drömmarna har ett profetiskt innehåll men indikerar att han kunde ha anlag för storhetstankar. Efter detta blev situationen inte lättare, v.10-11. V.12-17 låter oss förstå, att Josef var en villig son och lydig mot sin far. Han visade uthållighet i vad han åtog sig. Josef såldes av bröderna, v.18-28. Slav i Egypten, v.36; 39:1-6. Är ståndaktig i

Ps.119:2-3; 1:1-6; 5.Mos.31:11-13; 28:1-14.

En tjänsteflickas vittnesbörd

Bortförd som fånge, 2.Kon.5:2. I tjänst hos en spetälsk härhövitsman (general), v.1. Medlidandet segrar, v.3. Naaman får permission, v.4-5. På fel väg, v.6-7. Profeten ingriper, v.8. Generalen blir vred, v.9-12. Tro och lydnad ger resultat, v.13-14. En general kommer till insikt, v.15.

Ps.8:3; Jes.11:6; Jer.1:6-9.

En ungdom kallas till profet

Jer.1:1-10. Känd av Gud innan han var född, v.5a. Helgad av Herren, v.5b. Bestämd till profet före sin födelse, v.5c. Använde sin ungdom som ursäkt, v.6. Ursäkten avvisad, kallelseuppgiften klar, v.7,10. Utrustning ges, v.9.

1.Tim.4:12-16; Apg.1:8.

Johannes döparen, Jesu förelöpare

Johannes' födelse förutsades av en ängel, Luk.1:11-14, han skulle vara uppfylld av helig ande redan i sin moders liv, 1:15c. Stark dryck skulle han icke smaka, v.15b. Johannes skulle få en stor uppgift att utföra, v.16-17; 1:76-79. Sakarias blev överväldigad av ängels ord och kunde inte tro att vad han hörde skulle kunna förverkligas, 1:18. Hans otro förde till att han blev stum, v.19-20. Men talförmågan kom tillbaka när Johannes fick namn, v.59-64. Barn- och ungdomstiden fostrade Johannes till en stark personlighet, 1:80.

Johannes blev bots- och väckelsepredikant, Matt.3:1-12; Mark.1:1-8, med speciell uppgift att peka på Jesus, Joh. 1:6-8,15-18. Folket förundrade sig över honom och frågade sig om han kunde vara Messias, v.19-27. Johannes fick tillnamnet »döparens» emedan han döpte så många. Det föll också på hans lott att döpa

Jesus, Matt.3:13-17. Vad som skedde vid Jesu dop, v.16-17, blev en starkare bekräftelse på att Jesus var Messias, Joh.1:29-34. Detta medförde att Johannes förlorade anhängare, v.35-37, men han blev inte bitter därför, 3:26-36.

Johannes var en orädd förkunnare och vek icke tillbaka för att tillrättavisa, om det så var en konung, Matt.14:3-5. Denna frimodighet kostade honom slutligen livet, v.6-12. Händelsen visar vilken ödesdiger betydelse en ond kvinnas påverkan kan få för ett barn. Det är möjligt att Johannes i fångelsat plågades av tvivel. Hans fråga kan tyda på detta. Jfr 11:2-6; Luk.7:18-23.

En ung medarbetare

Timoteus var halvjud. Modern var judinna och fadern grek, Apg.16:1. Timoteus var väl bevandrad i Bibeln (G.T.) ända ifrån barndomen, 2.Tim.3:15, och av sin moder

och mormoder hade han fått den kristna tron i arv, 1:5. Men även i församlingen hade Timoteus fått en andlig fostran, och av 2.Tim.2:1-2 förstår vi att särskilt Paulus hade betytt mycket för honom. I 1.Kor. 4:17 kallar Paulus honom »min älskade och trogne son i Herren».

På sin andra missionsresa mötte Paulus Timoteus och fick honom som sin medarbetare, Apg.16:1-3. Han följde Paulus på dennes resor, men fick också självständiga uppgifter, 19:22; 1.Kor.4:17. Timoteus föraktades på grund av sin ungdom. Paulus varnar församlingen i Korint för detta, 1.Kor.16:10-11, och skriver uppmanande till Timoteus, 1.Tim.4:12-16. Förförare fanns också på Timoteus' tid, 2.Tim.3:13. Därför uppmanas han att hålla fast vid vad han hade lärt, 2.Tim.3:14; 1.Tim.6:20-21. Timoteus är ett exempel på nyttan av kristen fostran alltifrån barndomen.

Person- och Sakregister

Registret omfattar några i bibellexikonet förekommande personer, orter, skrifter, termer osv. I registret finns inte sådana ord, som utgör uppslagsord i själva lexikonet. Se även »Praktisk orientering och vägledning» i början av band I.

Abot (el. Pirqe Abot), »Fäderna» (el. »Fädernas valspråk»), en Mishna-traktat. Se art. Stadga.

Absolution, avlösning, tillförsäkran om syndernas förlåtelse i samband med skriftermål.

Adiäfora, likgiltiga eller indifferentia ting eller handlingar; teologisk term för handlingar som i sig själva varken är moraliska eller omoraliska.

Adoption, i nytestamentlig mening Guds antagande av människor som sina barn genom tron på Jesus Kristus.

Adoptianism, uppfattning enligt vilken Jesus Kristus blev Guds Son genom adoption. Se art. Treenighet (N.T. 2a).

Advent, ankomst, Kristi ankomst.

Agåpe, de första kristnas kärleksmåltid. Agåpe används i N.T. framförallt om Guds kärlek. Se art. Kärlek.

Agnosticism, åskådning som förnekar möjligheten av kunskap om Gud och det övernaturliga. Se art. Gud (mom.5).

Alfa och omega, A och O, första och sista bokstaven i det grekiska alfabetet. Se art. A och O.

Allegori, bildlig el. symbolisk framställning el. utläggning. En allegorisk bibeltolkning söker en hemlig, dold betydelse bakom orden.

Alliteration, bokstavsrin.

Aloger, heretiker i 2. årh. som

förnekade den johanneiska läran om Kristus som Lógos (Ordet).

Amarnabreven, nära 400 lertavlor från 14. årh. f.Kr., funna i den egyptiska fyndorten Tell el-Amarna. Detta arkiv innehåller bl.a. brev från konungar till egyptiska faraoner. Man får härigenom en god bild av förhållandena i Palestina och omgivande länder vid den aktuella tiden. Se art. Egypten (sp.1145), Skrift.

Ambrosius (ca 340-397), biskop i Milano från 374. Som predikant och självårdare hade han stort inflytande, bl.a. på Augustinus' religiösa utveckling. Han bekämpade hedendom och arianism och hävdade kyrkans självständighet gentemot staten.

Amillennianism, uppfattning som förnekar ett bokstavligt tusenårsrike och som tolkar tusenårsriket andligt om kyrkan. Se art. Tusenårsriket.

Amoréer, judiska skriftlärdar som verkade efter Mishnas nedtecknande. Se art. Stadga.

Anabaptister, religiös-revolutionär rörelse under reformationstiden som bl.a. förkastade barndopet och praktiserade omdop.

Anakronism, tidsförväxling, felaktig tidsbestämning.

Analogi, likhet, överensstämmelse; motsvarighet, parallell.

Anatema, förbannelse, bannlysning.

Animism, särskilt bland naturfolk

vanlig tro att allting i naturen är besjälät.

Annihilationslära, lära om tillintetgörande, innebär att de ogudaktigas själar icke är odödliga utan blir tillintetgjorda i eller efter döden. Se art. Fördärv (sp.1673-1674).

Antilegömena, »motsagda», i fornykyrkan benämning på nytestamentliga skrifter, som på ett eller annat sätt sattes i fråga av vissa enskilda personer.

Antinomism, riktning som hävdar frihet från yttre lag, stundom även från sedelagen.

Antiquitates judaicæ (Ant.), »judiska antikviteter», Josefus' (se d.o.) judiska historia.

Antropocentrisk, som ställer människan i centrum.

Antropologi, läran om människan, hennes natur och väsen. Se art. Människa.

Antropomorfism, föreställning enligt vilken gudarna liknar människor.

Apokalyps, avslöjande, uppenbarelse. »Apokalypsen» är en benämning på andra skrifter, som behandlar den yttersta tiden. Från senjudendomen kan nämnas Henoksböckerna, Jubiléerboken, Patriarkernas testamenten, 4.Esraboken och Baruksapokalypserna. Kristet inspirerade apokalypser från efterapostolisk tid är t.ex. Hermas' Herden, Petrus-apokalypsen och Paulusapokalypsen.

Apokalyptik, litteratur och forskning rörande de yttersta tingen, inom

judendomen under århundradena närmast före och efter Kristi födelse. Ordet kommer av apokalyps, se d.o.

Apokatástasis-lära, lära om alltings återställelse, allas slutliga frälsning. Se art. Fördärv (sp.1672-1673).

Apokryfer, »dolda» skrifter, sådana som av kyrkan icke är godkända som kanoniska. Bland gammaltestamentliga apokryfer kan nämnas: Judit, Visheten, Tobit, Syrak, Baruk, 1. och 2. Mackabéerböckerna, Tillägg till Ester, Tillägg till Daniel och Manasses' bön. Nytestamentliga apokryfer är bl.a.: Hebréer-, Ebjoniter-, Egypter- och Petrus-evangelierna, Paulus-, Petrus-, Johannes- och Andreasakterna, 3.Korintierbrevet och Petrus' predikan. Se även inledningsartiklarna i band I (avsnitten om G.T.s och N.T.s kanonbildning).

Apologi, försvar, försvarsskrift.

Apoletik, systematiskt, principiellt försvar av kristendomens läror.

Apostasi, avfall, i romersk-katolska kyrkan även om övergång från det andliga till det världsliga ståndet (dvs. lämnande av prästämbetet).

Apostolicum, symbolum apostolicum, den apostoliska trosbekännelsen, fornkyrklig ekumenisk symbol.

Apostoliska fäderna, en grupp i fornykyrkan högt ansedda skrifter från slutet av första och början av andra årh. e.Kr. Bland dessa skrifter kan nämnas: Clemensbrevet, Ignatius' brev, Polykarpus brev (till